

פניני השבוע

יו"ל לע"נ הרה"ח רבי ברוך בענדיט ב"ר משה נחום ליכטנשטיין זצ"ל

משגיח רוחני דישיבת "שער אליעזר" קרעטשניף

בעזהי"ת, פרשת לך לך תשע"א

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו' (י"ב - א')

וברש"י "להנאתך ולטובתך", אל תטעה לחשוב שעליך לפרוש מעניני העולם הזה, אלא אדרבה – להנאתך ולטובתך – אך בתנאי אחד שתקדש את ההנאות והטובות של העולם הזה.

(שפת אמת)

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו' (י"ב - א')

הרה"ק רבי נחום מטשרנוביל זיע"א עסק כל ימיו בפדיון שבויים, נדד על פתחי נדיבים לאסוף כספים, ונתן כספים רבים לעריצים אנשי הרשות שהיו שובים יהודים, וכך היה פודה אותם. יום אחד נקלע לזיטומיר ושם העלילו עליו הגויים עלילה שפלה ונשלח למאסר, ביקר אצלו בכלא אחד הצדיקים ואמר להרגיעו: אברהם אבינו ע"ה מכניס אורח גדול היה, טורח תמיד להנעים לאורח ומבקש לדעת מה עוד יכולים לעשות למען האורח ולא עשה, אמר לו הקב"ה "לך לך מארצך" כלומר, צא לדרך ותיהפך לאורח ותדע בדיוק מה חסר לך, אף אתה – הוסיף הלה – פודה שבויים גדול אתה והעניקו לך מהשמים הזדמנות לחוש איזה טעם מרגיש יהודי בשבי ובכלא אצל גוים וכמה נחוץ למהר לפדותו משוביו.

ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה (י"ב - ב')

לכאורה "והיה ברכה" נראה מיותר, ויובן עפ"י דברי הרמב"ן ז"ל (פר' תולדות) "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו" שהיה עשו נקרא ציד בפיו של יצחק כי היה צד הרבה עד שהוא בעצמו נקרא ציד, וכן י"ל "והיה ברכה" שא"ל הקב"ה לאברהם שאני אברכך כ"כ עד שאתה בעצמך תהיה נקרא ברכה, וזהו והיה בעצמך ברכה.

(ייטב לב)

ואברכה מברכך ומקללך אאר (י"ב - ג')

למה נאמר אצל ברכה קודם "ואברכה" ואח"כ "מברכך" ואילו אצל קללה נאמר להיפך, משום ש"מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה ומחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה", לפיכך המברכים יתברכו עוד לפני שיגיעו לכלל מעשה, רק בשביל המחשבה, ואילו המקללים יתקללו רק לאחר מעשה ולא בעת המחשבה.

(כלי יקר)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' (י"ב - ד')

יל"פ עפ"י מאחז"ל "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" [ברכות נד.] וזש"ה "וילך אברם" הילוכו והנהגתו של אברהם אבינו היה, שאפי' "כאשר דבר" לשון דברים קשים כגידין שאפי' כשהיו לו צרות ויסורים "אליו ה'" אצלו היה נראה זאת "ה'" שם של רחמים וחסדים.

(כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

וילך אברם כאשר דבר אליו ה' (י"ב - ד')

יש לפרש עפ"י דברי רש"י על הפסוק (בראשית ו' ט') "את האלקים התהלך נח" ומקשה ובאברהם הוא אומר "אשר התהלכתי לפניו", ומתקן, נח היה צריך סעד לסומכו אבל אברהם היה מתחזק והולך בצדקו מאליו". וכן כאן יש לפרש "וילך אברם", מעצמו בחוזק עבודתו, "כאשר דיבר אליו ה'" לא שינה דבר מרצונו יתברך, אבל לוט לא היה יכול להחזיק מעמד נגד יצר הרע, אלא "וילך איתו" עם אברהם ובהנהגתו.

(בן לאשרי)

ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב וילך למסעיו וגו' (י"ג - ב)

מסופר: משכילים שאלו פעם את הרה"ק מרוזין זיע"א שכידוע ניהל את חצרו בגינוני מלכות והתנהג ברחבות ובדרכי עשירות, היתכן, הרי כתוב פת במלח תאכל וכו' וחיי צער תחיה וכו', השיב להם: אברהם אבינו הלך להפיץ את דבר ה' והיה מוכרח לקחת איתו רכוש גדול, כי האנשים הפשוטים מתייחסים בנימוס ובדרך ארץ לזה שיש לו כסף, ומצינו בחז"ל (גיטין נט) שאמרו, מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד, גם אמרו שם שמימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד, ולמה דוקא בג' אלו, כי אלמלא לא היו מוצאים גדולה אצל משה רבינו מוסר התורה, ורבינו הק' מסדר המשנה, ורב אשי מסדר הגמרא, לא היו מקבלים את תורתם, וגם דוד המלך אמר מנועם זמירותיו (תהלים קי"ט) "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", זה שיש לו אלפי זהב וכסף, גם תורה אוהבים לשמוע מפיו.

ואתה את בריתי תשמור אתה וזרעך אחריו (י"ז - ט)

לכאורה קשה למה כתב שתי פעמים אתה, וי"ל שכל מצוה צריכה לקיימה בשלימות, היינו במחשבה בדיבור ובמעשה, ואילו במילה אי אפשר כך, כי המעשה הוא בגופו של הרך הנימול והמחשבה הוא במוחו של האב, ורק כשיגדל הבן ויכניס גם הוא את בנו בבריתו של אאע"ה, אז ישלים גם את חלק המחשבה של המצוה שהחסיר עתה, ונמצא שבן הבן הנולד מהול במעשה, וממתין להשלמה במחשבה כשמכניס הוא את זרעו לברית, וכן תמיד, וזה נרמז כאן, "אתה וזרעך אחריו" בהיותכם נימולים ומלים בניכם תקיימו את המצוה בשלימות.

(הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א)

פניני השבת

ויכולו השמים והארץ

איתא בגמ' (שבת ק"ט) אמר רב אחי איתימא רבי יהושע בן לוי אפילו יחיד המתפלל בע"ש צריך לומר ויכולו, דאמר רבי המנונא כל המתפלל בע"ש ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר ויכולו אל תיקרו ויכולו אלא ויכלו וכו', בספה"ק ביארו באופנים רבים מדוע האומר ויכולו נעשה שותף למעשה בראשית, ואחד הטעמים הפשוטים הוא, משום שתכלית הבריאה הוא כדי "שידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו" והאדם המתפלל בע"ש ומקבלו לאלוה ובורא הרי הוא משלים כוונת הבריאה, ולכן נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית